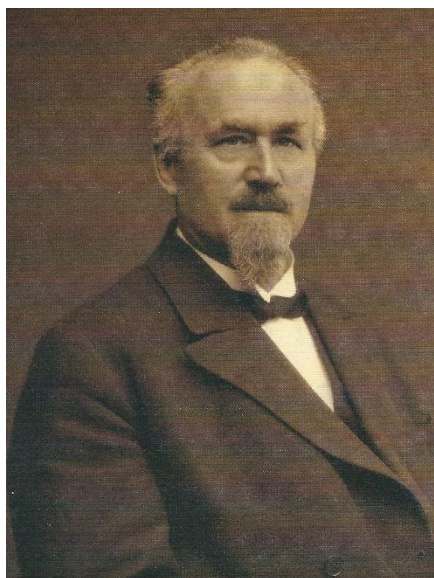

DENGANG DA I HALD EGE.....Søren Vig-Nielsen.

Hald Ege Samlingen

Søren Vig-Nielsen blev født i 1876 og voksede op i den lille by Rødvig på Stevns. I 1890 kom han i tømrer- og snedkerlære og bestod svendep prøve i 1894. Han tog til København og uddannede sig som arkitekt. Som færdiguddannet, i 1900, blev han ansat hos en af tidens store arkitekter, Kongelig Bygningsinspektør Hack Kampmann, som bygningskonduktør, dvs. leder af det daglige arbejde med opførelsen af en bygning. Det var i den egenskab han kom til Viborg i 1905, som bygningskonduktør på byggeriet af Kreditforeningen i Sct. Matias Port, tegnet af Hack Kampmann.

Søren Vig-Nielsen 1876-1964

Allerede samme år 1905 oprettede han eget selvstændigt arkitektfirma med tegnestue i hjemmet i Sct. Nicolai Gade 6, hvor han boede de første år i Viborg med sin kone Anna Kristine, tre døtre, samt sin far skipper Jørgen Nielsen og mor Ane Nielsen. Han fik hurtigt opgaver og det første større projekt var tegningen af Viborgs første Elektricitetsværk i Sparregade 2 på hjørnet af Trekronervej i 1906. De følgende år blev det til mange store opgaver bl.a. Viborg Teater 1908, Viborg offentlige Slagtehus ved Toldbodgade og Slagterivej 1908-13, Viborg Sygehus på Århusvej ombygget og udvidet 1908-41, Villaen Sønæs 1910-12, Generalkommandoen i Sct. Mathiasgade 29, 1912-16 og utallige andre flotte bygninger. Man kan undres over, at Viborg Byråd/Kommune ikke har set sig i stand til at

ære denne arkitekt på behørig vis.

I 1916 bad Røde Kors i Geneve Danmark om humanitær hjælp til sårede krigsfanger rundt om i Europa. Det endte med at den danske stat byggede to Lazaretlejre, en i Horserød på Sjælland og en i Hald ved Viborg. Arkitekt Thorvald Andersen, København, tegnede bygningerne i begge lejre. Søren Vig-Nielsen blev konduktør på byggeriet af Lazaretlejren ved Hald og lavede tegningerne til vandtårnet. Det bestod af en 17 meter høj trækonstruktion, fremstillet af skovtømmer og svære planker, som bar en jernbeholder fremstillet af 6 mm. pladejern og kunne rumme 150 kubikmeter vand.

Vandtårnet af træ blev dermed den første bygning Søren Vig-Nielsen tegnede i det der senere kom til at hedde Hald Ege.

Det var meningen at Lazaretlejren, der bestod af omkring 64 træbarakker, kun skulle stå så længe krigsfangerne opholdt sig her. Forskellige begivenheder gjorde dog, at barakkerne blev stående. Røde Kors, under ledelse af overlæge Poul Videbech, havde drevet lejren og Videbech havde set, hvor godt ”krigsinvaliderne” kom sig, og mon ikke ”fredsinvalider” (gigt- og nervepatienter) også ville kunne komme sig hurtigt i den friske rene luft i egeskoven. Han får overbevist lægeforeninger og sygekasser om, at almuen, den almindelige befolkning, som ikke havde råd til et ophold på Silkeborg Bad eller Skodsborg, også kunne have godt af et kur-og rekreationsophold.

1. august 1922 åbnede Røde Kors’ ”Folkekuranstalten ved Hald.” Et ophold kostede 3,- kr. pr. dag betalt af sygekasserne!

Barakkerne var ikke isolerede, derfor havde man kun patienter i sommermånederne. Det gik godt og der var mange patienter. I 1925 besluttede Røde Kors, at isolere, renovere og modernisere barakkerne i afdeling A, så man kunne have patienter hele året. Søren Vig-Nielsen blev sat på opgaven, sikkert fordi, at han havde et stort kendskab til sygehusindretninger, gennem arbejdet med Viborg Sygehus. Som det kan ses på tegningen, bliver ”barakkerne” nu pavillonerne 1 – 6 forbundet med gange til badeanstalten og varme-og lysbehandlingen, samt spisesal. (I dag Efterskolen) Nu kunne patienterne flyttes i alt slags vejr. Vandforsyningen skulle forbedres og Søren Vig-Nielsen tegnede vores ikoniske vandtårn, bygget i beton, til erstatning for trævandtårnet.

I 1924 modtog Søren Vig-Nielsen Dansk Røde Kors Hæderstegn. Han skriver selv:

”I dag har jeg fået dumpende ind ad døren – Dansk Røde Kors Hæderstegn. Man har ret til at bære dette, som det så smukt står – på venstre bryst – men man har jo også ret til at ligge det ned i en skuffe – og have det som en smuk erindring fra en god institution. Det sidste vil jeg gøre og det kan jo ligge i højre øverste skrivebordsskuffe.”

Arbejdet med Folkekuranstalten ved Hald var årsag til tildelingen. Datteren Ingeborg Vig-Nielsen holdt en tale om sin far ved åbningen af Landsarkivets udstilling ”By og bygmester” på Centralbiblioteket i Viborg den 12. oktober 1974, hvorfra ovenstående er gengivet. Desuden fortalte hun, at han var en usnobbet og utrolig flittig mand. Han var retlinet og hjælpsom. Fik han et nyt sæt tøj kunne han sige: ”-så nu ligner jeg næsten en modeherre.” Men det holdt ikke længe, for han færdedes jo på byggepladser i al slags vejr – året rundt – kravlede op i klokketårne ad stejle, snævre trapper, krøb rundt på støvede kirkelofter, stilladser m.m. Ingeborg beretter videre, at hendes far var grundtvigianer. Denne livsholdning prægede hans arbejde med bygning og restaurering af talrige jyske landsbykirker og præstegårde, ligesom de menneskelige aspekter ved byggearbejder som skoler, sygehuse og alderdomshjem i høj grad indgik i hans behandling af stoffet.

I 1924 købte han Den Hauchske gård fra 1500-tallet, Sct. Mogens Gade 7. Der er stadig folk i Viborg den husker manden med den sorte, bredskyggede grundtvigianer hat, som blev løftet med en stor armbevægelse – hele skikkelsen var med i den hilsen.

I 1928 bestilte Stiftskasserer Sofus Dahl tegningerne til en sommerbolig hos Søren Vig-Nielsen. Sofus Dahl havde tidligere boet i netop Hauchs Gaard, Sct. Mogens Gade 7.

Ja I kender det det smukke hus på Egeskovvej 39

I 1928 søgte pastor Alexander Hessum sin afsked på grund af sygdom. Han købte en grund, tæt på det første hus bygget på østsiden af Karupvejen ved Folkekuranstalten ved Hald, (i dag Egeskovvej nr. 13) og bestilte tegningerne til huset hos Søren Vig-Nielsen. Da huset stod færdigt i 1929-30, flyttede Alexander og Dorthea Hessum ind. I 1937 dør

Dorthea og kort efter ansatte Hessum den 28-årige Sofie Falkensgaard, som husbestyrerinde. Hun kom fra et job som kokkepige på et gods i nærheden af Århus. De blev gift under besættelsen og adopterer Hans Peter.

Man må sige, at det er et pompøst hus bygget til en sygepensioneret præst.

I ser her huset, Egeskovvej nr. 19, i en tidligere og nuværende udgave.

Som omtalt i min artikel: ”Dengang da i Hald Ege...1951.” (Hald Vind nr. 2 juni 2021 – kan ses på haldege.dk under arkiv.) blev Egeskovvej 1A opført til brødrene Christensen i 1935 efter de samme tegninger som Egeskovvej 19. Dog blev der tilføjet en karnap med altan på vestsiden af huset. På billedet ses huset under opførslen.

I starten af 1930'erne besluttede gård- og skovejer Christian Røhr Lauritzen (Demstrup gård) og dommerfuldmægtig Aage Bech fra Viborg at der skulle bygges en restaurant/pensionat i nærheden af Folkekuranstalten ved Hald. I forvejen lå der vest for anstalten, ved skellet mellem Finderup, Dollerup og Viborg sogne, en restaurant, ”Egely”, som havde god søgning p.g.a. de mange patienter på ”Kuren” og ”de gule bussers” transport af viborgensere til og fra det smukke område vi bor i⁽¹⁾. Egely lå i

Finderup sogn, altså uden for godsejeren på Hald, Frederik Voetmans, eneret til at drive erhvervsvirksomhed. Voetmann havde Bækkelund Turisthotel med Pavillon og var derfor ikke interesseret i flere restauranter i området, men Lauritzen og Bech fik tilladelse til at bygge på det sted, hvor Kongeteltet havde stået under Haldlejrene i årene fra 1868-1880. Søren Vig-Nielsen blev hyret til at tegne hotellet. Røhr Lauritzen beskriver i 1933: ”Et jysk sidestykke til Peter Lieps Hus – det stråttækte skovløberhus i Dyrehaven nord for København. Af hensyn til brandfaren dog med tegltag.”

Her ses Egekroen, som den kom til at hedde, under opførelsen i 1933. Efter sigende blev der købt egetræ, til bindingsværket, fra fire forskellige skove for ikke at tømme Hald Egeskov helt. Hotellet stod færdigt 1. januar 1934. I dag kender vi det, som Hotel Egeskoven.

I 1935 opføres et af de smukkeste huse i Hald Ege, nemlig Trinbrætvej 8, til skomager H. P. Hansen, Han var en af landets bedste håndskomagere og mange kunne den gang takke ham for special lavet fodtøj til deres gangbesværligheder. Huset er bygget efter ”bedre byggeskik”⁽²⁾ og tegnet af Søren Vig-Nielsen.

Efter folkeskoleloven af 1937 nye krav til bedre forhold i danske skoler, besluttede Dollerup, Finderup, Ravnstrup kommune at de fire skoler i kommunen skulle renoveres. Man begyndte med den gamle Nonbo Skole fra 1908. Søren Vig-

Nielsen, som havde erfaring fra byggerierne af Søndre Skole i 1915 og Vestre Skole i 1935, blev sat på opgaven.

Fra rejsegildet på Nonbo Skole i 1940. I midten af billedet, på første række, ses Grethe Jensen, til venstre for hende hendes mand førstelærer Laurits Kristian Jensen og til højre for hende arkitekt Søren Vig-Nielsen.

Her ses et parti af Vig-Nielsens byggeri, som det stadig kan ses den dag i dag.

Søren Vig-Nielsen har sat sit præg på mange flotte bygninger i Viborg, men så sandelig også i Hald Ege.

⁽¹⁾ Artiklen: "Et skatkammer for naturens venner: Hald Egeskov", kan læses på: haldegesamlingen.dk under fanen "Dengang da".

⁽²⁾ Bedre byggeskik var en særlig dansk arkitekturstilart, der hovedsageligt strækker sig over perioden ca. 1915-1945.

Kilder:

Byens lys nr. 5 af Poul Erik Bendixen - Helmuth Spanggaards bøger: "Viborg by og egn Før & Nu" - Viborg Bogen 2015: artikel af Brian Wiborg - Ingeborg Vig-Nielsens tale i 1974 – Hald Ege 1917-2017 af Peter Iversen – Laurits Kristian Jensens artikel i Hald Vind nr. 1 marts 1987 - Hald Ege Samlingen.

På Hald Ege Samlingens vegne
Poul Harald Christensen